

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรม
การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
**The Curriculum Development of Social Media Literacy Through
Integrated Learning Technique for Junior High School Students**

ชนัญชิตา สุขทัศน์ และ พุสดี กลิ่นเกษร

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Chanunchida Suktus and Phussadee Klinkesorn

Sripatum University, Thailand

Corresponding Author E-mail: chanunchidasuktus@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฯ (2) พัฒนาหลักสูตรฯ (3) เปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาลบ้านปากทาง สังกัดเทศบาลเมืองพิจิตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ 2. แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ $t - test dependent$ ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฯ ควรเน้นให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สามารถเรียนรู้ถึงกลวิธีในการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยยกตัวอย่างสถานการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและรู้เท่าถึงวิธีการเอาตัวรอดจากการกระทำผิดของผู้ไม่หวังดีในสื่อสังคมออนไลน์ เป็นเนื้อหาสาระที่ทันสมัย ใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่มีอยู่แล้วมาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมี $\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.17 และ $\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.24 ตามลำดับ 3) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* วันที่รับบทความ: 2 สิงหาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 9 สิงหาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 10 สิงหาคม 2565

Received: August 2, 2022; Revised: August 9, 2022; Accepted: August 10, 2022

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร; การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์; เทคนิคกิจกรรมการบูรณาการ; การจัดการเรียนรู้

Abstracts

The curriculum development of social media literacy through integrated learning technique for junior high school students aimed to: (1) study the guideline of the curriculum development, (2) develop the curriculum, and (3) compare junior high school students' social media literacy between pre-and post-test. The curriculum was implemented with paired sample of 30 junior high school students, who were selected through voluntary selection from Tedsabanbanpaktang School in the first semester of 2021 academic year. Research instruments consisted of: 1) the curriculum and lesson plans, and 2) a social media literacy assessment test. Content analysis, mean, standard deviation, and paired t-test were used for data analysis. The findings revealed that: 1) The curriculum should encourage students' access to reliable sources, which are used by students to learn social media literacy strategies. Learning activities should be based on real-life situations or experiences with students in order to encourage students to analyze information or news on social media and learn how to avoid cybercrime. To incorporate with learning activities, teachers should use learning materials created by others. 2) The curriculum was developed consisting of 5 components: principle, aim, learning content, learning activities, and assessment. The curriculum and lesson plans were at the high level of appropriateness ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.17 and $\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.24) respectively. 3) After curriculum implementation, junior high school students' social media literacy was significantly higher than before, with a significance level of .05.

Keywords: The curriculum development; Social media literacy; Integrated learning technique; Learning management

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้แก่เด็กและเยาวชน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่มีนโยบายที่ชัดเจนในการควบคุมหรือกำกับดูแลข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์รวมทั้งการให้ความรู้กับประชาชนผ่านช่องทางและมีการสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึงของประชาชน รวมถึงวงการสื่อมวลชนที่ให้ความรู้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อแก่คนในสังคมผ่านช่องทางที่ตนเองมีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการสอดแทรกเนื้อหาให้เข้าใจง่ายอยู่ในละคร รวมถึงรายการต่างๆ เพื่อให้ผู้คนในสังคมหันมาตระหนักถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ (พัชรภา เอื้ออมรวิช, 2561 : 29) แต่อย่างไรก็ตามปัญหาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่อยู่ที่การขาดวิจยารณญาณในการรับสื่อ หลายครั้งที่ทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ส่วนมากจะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวมากกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งจะทำให้ตกเป็นเหยื่อของผู้ไม่ประสงค์ดีได้ง่าย โดยเฉพาะการแบ่งปันข้อมูล (Share) หรือการกดเพื่อแสดงความชอบ (Like) ด้วยความรวดเร็ว ขาดการไตร่ตรอง จนเกิดความเสียหายเนื่องจากข้อมูลที่เผยแพร่บางครั้งเป็นการเผยแพร่ที่ไม่เหมาะสม ข้อมูลมีทั้งที่

เป็นเท็จหรือเป็นข้อมูลที่ละเมิดสิทธิผู้อื่น รวมทั้งข้อมูลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อศีลธรรมและวัฒนธรรมในด้านต่างๆ หลากหลายประเด็น (อุษณี กังวารจิตต์, 2559 : 82)

ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ แนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเน้นให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้มากกว่าการส่งผ่านข้อมูล หรือการบันทึกข้อมูลที่ถูกส่งมาโดยบุคคลอื่น ซึ่งเป็นหลักสำคัญของทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่ผู้เรียนรู้เป็นผู้สร้างความรู้โดยการลงมือกระทำ มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนนำมาสู่การสร้างความรู้ใหม่หรือเกิดการเรียนรู้ (Devries R, 2008 : 925-927) ประกอบกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ที่พัฒนาโดย Seymour Papert กล่าวว่านอกเหนือจากการเรียนรู้ที่ดีเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองและด้วยตนเองของผู้เรียนแล้ว หากผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความคิดและนำความคิดไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมก็จะทำให้ผู้เรียนเห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้จากความรู้ที่สร้างขึ้น และยังเป็นฐานให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ทิตนา แคมมณี, 2554 : 96)

นอกจากนี้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่จะมาช่วยสร้างความพร้อม เกิดการฝึกฝนการเรียนรู้ไปใช้และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อเป็นบุคคลที่มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ได้นั้น จะมีทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเพอร์แรนต์ของสกินเนอร์ ซึ่งทั้งสองทฤษฎีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการของการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ผ่านการสร้างความพร้อมของผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้อยากเรียน การเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ การให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนบ่อยๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วก็ให้ผู้เรียนฝึกฝนการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้บ่อยๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับผลที่ตนเองพึงพอใจ ทั้งนี้การเสริมแรงรวมถึงการศึกษาวาดสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าที่ผู้เรียนพึงพอใจก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หากต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือปลูกฝังนิสัยให้แก่ผู้เรียนในระหว่างการสอนการให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของผู้เรียนจะช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองที่เหมาะสมนั้นได้ เช่น การให้คำชมเชย การให้เกียรติบัตร การให้โอกาสแสดงตัว เป็นต้น เมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ก็ควรให้การเสริมแรงที่เหมาะสมในทันที (ทิตนา แคมมณี, 2554 : 51-52) สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมา รอดประพันธ์ (2559 : 156-157) ได้พัฒนาหลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามความตระหนักในการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ค่าเฉลี่ยจากแบบประเมินพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปในทำนองเดียวกับผลงานวิจัยของสุมาลี

เชื้อชัย (2561 : 65) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัลแก่นิสิต ในรายวิชา เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา ซึ่งผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ MIDL สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำนวนผู้เรียนที่มีพฤติกรรม MIDL ในระดับสูงเพิ่มจากก่อนเรียนร้อยละ 43.33 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Reddy et al. (2021 : 34-35) ได้ศึกษาระดับการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในฟิจิ พบว่าการปฏิบัติทางดิจิทัลได้สร้างพื้นที่สำหรับทุกคนในการเข้าถึงข้อมูลและใช้วิธีการสื่อสารให้เป็นดิจิทัล จึงเป็นการสร้างสังคมสื่อดิจิทัล การเข้ามาของดิจิทัลนี้สื่อต้องการให้บุคคลมีทักษะและความรู้ที่จะอยู่รอดในสังคมสื่อดิจิทัลตลอด ดังนั้น การศึกษาการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่นำไปสู่ความสามารถของแต่ละบุคคลในการรู้เท่าทันสื่อ

จากสภาพปัญหาและความท้าทายของการจัดการศึกษาที่ประเทศไทยกำลังเผชิญ สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนา หลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่เกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการผลิต นำเสนอหรือเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบบแผนของการวิจัยเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดี่ยว (One Group Pretest Posttest Design) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาลบ้านปากทาง สังกัดเทศบาลเมืองพิจิตร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 429 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาลบ้านปากทาง สังกัดเทศบาลเมืองพิจิตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ที่ได้จากวิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ส่งเสริมให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ โดยผู้วิจัยกระจายจำนวนของนักเรียนตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 อย่างเท่าเทียมกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 หลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1.1 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคด์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเพอร์แรนต์ของสกินเนอร์

2.1.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการรู้เท่าทันสื่อ จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีผลงานทางวิชาการด้านการวิจัยในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ

2.1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาสร้างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกณฑ์เพื่อตัดสินผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญว่าหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่ ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.51 คะแนน (Best J W, 1970 : 47) พบว่าหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และ 4.40 ตามลำดับ

2.1.4 นำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองนำร่อง (Pilot study) กับกลุ่มทดลองนำร่องที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 ที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองนำร่อง เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ ปัญหาและอุปสรรคของการทดลองนำร่องใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

2.2 แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์แบบปรนัย 4 ตัวเลือก

2.2.1 ศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ โดยผู้วิจัยเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ รวมทั้งแนวทางในการวัดและประเมินผลการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ตามแนวคิดของ Center for Media Literacy (2008 : 27-30) ปกรณ์ ประจัญบาน และอนุชา กอนพวง (2559 : 5-6) โดยมีองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะการเข้าถึง ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการประเมินสื่อ ทักษะการสร้างสรรค์ ทักษะการมีส่วนร่วม

2.2.2 นำแบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ มาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (อนวัติ คุณแก้ว, 2558 : 199) พบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2.2.3 นำแบบวัดไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) แบบวัดที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 0.80 ถือว่าใช้ได้ ค่าอำนาจจำแนก (r) แบบวัดที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้ (อารยา องค์เอี่ยม และพงศธราร วจิตเวชไพศาล, 2561 : 40-41) และค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตร KR20 แบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 100) พบว่ามีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.23-0.80 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.45-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 วัดและประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนเรียนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์

3.2 ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาชุมนุม/ชมรม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ 9 แผน รวม 15 ชั่วโมง

3.3 วัดและประเมินการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหลังเรียนด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

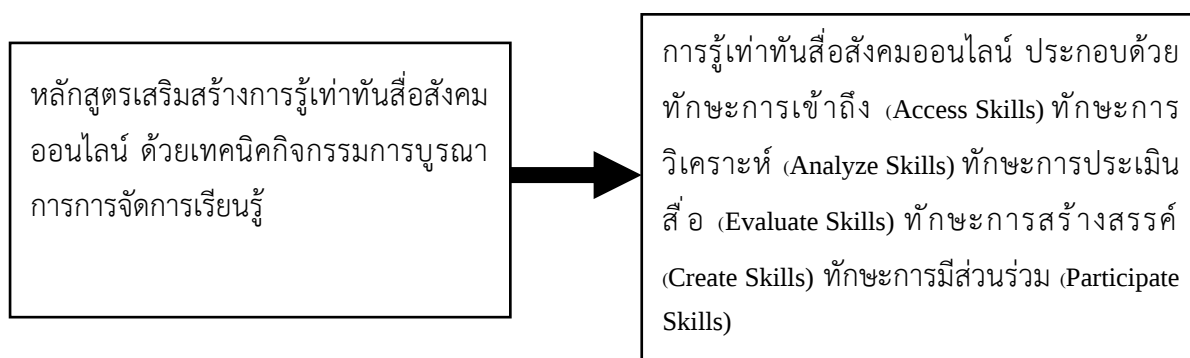
4.1 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สำหรับการศึกษาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฯ

4.2 การหาคุณภาพของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์

4.3 การเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนและหลัง เรียนด้วยหลักสูตรฯ ใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ($t - test dependent$)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้นำแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของชาติชาย ม่วงปฐม (2557 : 128-131) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ของ Devries (2008:925-927) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเพอร์แรนต์ของสกินเนอร์ของทีศนา แคมมณี (2554:96) มาสังเคราะห์เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรโดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

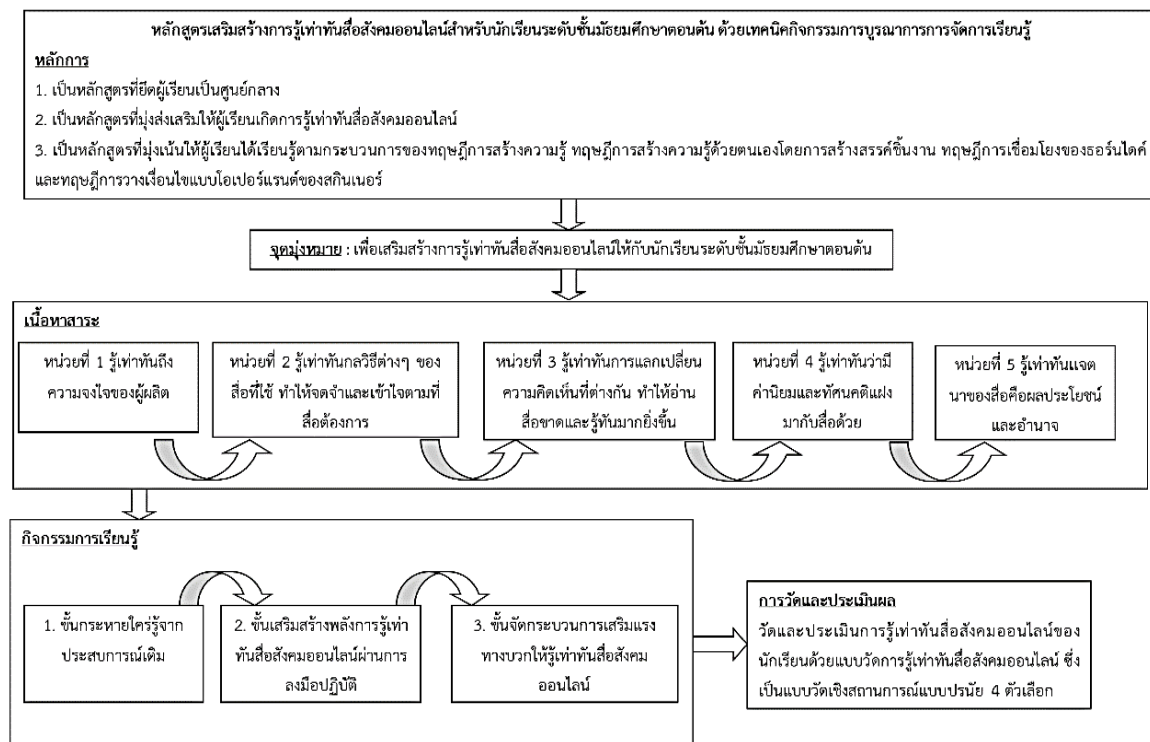
1. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฯ ควรเน้นให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สามารถเรียนรู้ถึงกลวิธีในการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้กิจกรรมในลักษณะของการยกตัวอย่างสถานการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับนักเรียนหรือบุคคลในสถานการณ์นั้นๆ สอนให้นักเรียนได้วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและ

รู้เท่าถึงวิธีการเอาตัวรอดจากการกระทำผิดของผู้ไม่หวังดีในสื่อสังคมออนไลน์ เนื้อหาสาระสำคัญควรเน้นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของนักเรียน และต้องเป็นเนื้อหาสาระที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยนำเนื้อหาที่ปรากฏในข่าว หรือประเด็นที่นักเรียนกำลังให้ความสนใจในสื่อสังคมออนไลน์มาให้นักเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ผ่านการโต้วาทีที่นักเรียนแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลาย เพื่อฝึกให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ เกิดการวิพากษ์ต่อข้อมูลข่าวสารนั้นๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล ใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ หรือนวัตกรรมที่มีอยู่แล้วมาประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น Infographic แอปพลิเคชัน Be Internet Awesome ของ Google เป็นต้น ทั้งนี้ครูผู้สอนควรวัดและประเมินผลจากการทำกิจกรรมของนักเรียน โดยพิจารณาจากการที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาสร้างหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสามารถแสดงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรได้ดังรูป

รูปที่ 2 หลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผลการทดลองนำร่อง พบว่า หลักสูตรฯ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.17) แผนการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.24) และจากการนำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองนำร่อง พบว่า มีความเหมาะสมต่อการนำไปทดลองใช้จริง

3. ผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

กิจกรรม	คะแนนเต็ม	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	25	30	14.27	3.17	10.58*	.000
หลังเรียน	25	30	20.57	1.99		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.27 และ 20.57 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ควรเน้นให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สามารถเรียนรู้ถึงกลวิธีในการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีวิธีการในการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารปลอมที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้กิจกรรมในลักษณะของการยกตัวอย่างสถานการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับนักเรียนหรือบุคคลในสถานการณ์นั้นๆ สอนให้นักเรียนได้วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและรู้เท่าถึงวิธีการเอาตัวรอดจากการกระทำผิดของผู้ไม่หวังดีในสื่อสังคมออนไลน์ ให้นักเรียนได้เข้าไปมีบทบาทหรือประสบการณ์ร่วมกับ

การกระทำของบุคคลที่ไม่ตระหนักถึงการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้นักเรียนได้วิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงเหตุผลของการกระทำดังกล่าวที่เกิดขึ้น สอดแทรกความรู้ด้านพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และหลักการสำคัญในการใช้เทคโนโลยีสำหรับการแชร์หรือส่งต่อข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์

เนื้อหาสาระสำคัญควรเน้นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของนักเรียน และต้องเป็นเนื้อหาสาระที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยนำเนื้อหาที่ปรากฏในข่าว หรือประเด็นที่นักเรียนกำลังให้ความสนใจในสื่อสังคมออนไลน์มาให้นักเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ผ่านการได้วาที่ที่นักเรียนแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลายเพื่อฝึกให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ เกิดการวิพากษ์ต่อข้อมูลข่าวสารนั้นๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล ใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ หรือนวัตกรรมที่มีอยู่แล้วมาประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น Infographic แอปพลิเคชัน Be Internet Awesome ของ Google เป็นต้น ทั้งนี้ครูผู้สอนควรวัดและประเมินผลจากการทำกิจกรรมของนักเรียน โดยพิจารณาจากการที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Center for Media Literacy (2008 : 57) ที่กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อควรจะต้องส่งเสริมให้บุคคลเกิดทักษะการเข้าถึงสื่อเพื่อทำความเข้าใจต่อความหมายของเนื้อหาจากสารที่สื่อนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการวิเคราะห์ที่ช่วยให้บุคคลสามารถตรวจสอบการออกแบบรูปแบบของเนื้อหาสาระ มีทักษะการประเมินสื่อที่ช่วยให้บุคคลสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสาระไปยังประสบการณ์ส่วนบุคคลและทำการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้อง คุณภาพ และความเกี่ยวข้องของเนื้อหาสาระ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (2560 : 13-14) ที่กล่าวว่าการรู้เท่าทันสื่อควรส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการเข้าถึงสื่อประเภทต่างๆ เพื่อที่จะรับรู้และเข้าใจเนื้อหาสื่ออย่างเต็มที่ มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์เนื้อหาสื่อตามองค์ประกอบและรูปแบบของสื่อ ว่าสิ่งที่นำเสนอขึ้นส่งผลกระทบอย่างไร มีความสามารถในการประเมินคุณค่าของสื่อว่ามีคุณค่าต่อผู้รับสารอย่างไร รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์สื่อในแบบฉบับของตนเอง

2. หลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้นได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มาสร้างเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีการนำแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคด์ และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเพอร์แรนด์ของสกินเนอร์ ซึ่งหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามโครงสร้างของเนื้อหาสาระที่ใช้ในหลักสูตร ได้แก่ หน่วยที่ 1 รู้เท่าทันถึงความตั้งใจของผู้ผลิต หน่วยที่ 2 รู้เท่าทันกลวิธีต่างๆ ของสื่อที่ใช้ ทำให้จดจำและเข้าใจตามที่ต้องการ หน่วยที่ 3 รู้เท่าทันการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ต่างกัน ทำให้

อ่านสื่อขาดและรู้ทันมากยิ่งขึ้น หน่วยที่ 4 รู้เท่าทันว่ามีค่านิยมและทัศนคติแฝงมากับสื่อด้วย และหน่วยที่ 5 รู้เท่าทันเจตนาของสื่อคือผลประโยชน์และอำนาจ ทั้งนี้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งการทดลองนำร่อง (Pilot study) พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเหมาะสมต่อการนำไปทดลองใช้จริง สอดคล้องกับชาติชาย ม่วงปทุม (2557 : 128-131) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญจะต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การทดลองใช้หลักสูตร รวมทั้งจะต้องการประเมินและติดตามผลหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยวิธีการประเมินตามแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ของการประเมินพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ขึ้นก่อนมีการนำหลักสูตรไปใช้

3. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามกระบวนการของทฤษฎีการสร้างความรู้ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเพอร์แรนต์ของสกินเนอร์ โดยเรียนเนื้อหาสาระที่สำคัญต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน ได้แก่ รู้เท่าทันถึงความจริงใจของผู้ผลิต รู้เท่าทันกลวิธีต่างๆ ของสื่อที่ใช้ ทำให้จดจำและเข้าใจตามที่ต้องการ รู้เท่าทันการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ต่างกัน ทำให้อ่านสื่อขาดและรู้ทันมากยิ่งขึ้น รู้เท่าทันว่ามีค่านิยมและทัศนคติแฝงมากับสื่อด้วย และรู้เท่าทันเจตนาของสื่อคือผลประโยชน์และอำนาจ

นอกจากนี้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรได้ดำเนินการตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีส่วนช่วยสร้างความพร้อม เกิดการฝึกฝนการเรียนรู้ไปใช้และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ได้ โดยทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ผ่านการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยผ่านการลงมือกระทำ ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง เมื่อนักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองแล้ว นักเรียนก็ได้มีโอกาสในการนำองค์ความรู้ที่ได้มาสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานหรือผลงานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้มองเห็นองค์ความรู้นั้นได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้จากความรู้ที่สร้างขึ้น นอกจากนี้ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเพอร์แรนต์ของสกินเนอร์ยังมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการของการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ผ่านการสร้างความพร้อมของนักเรียนให้เกิดความอยากรู้อยากเรียน การเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ การให้นักเรียนได้ฝึกฝนบ่อยๆ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะและเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง

เมื่อนักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้วก็ให้นักเรียนฝึกนำการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้บ่อยๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับผลที่ตนเองพึงพอใจ ทั้งนี้การเสริมแรงยังเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีส่วนช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือปลูกฝังนิสัยให้นักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของนักเรียนซึ่งช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองที่เหมาะสมต่อพฤติกรรมความรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ได้ เช่น การให้คำชมเชย การให้เกียรติบัตร การให้โอกาสแสดงตัว เป็นต้น

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปัทมา รอดประพันธ์ (2559 : 156-157) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามความตระหนักในการรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองมีค่าสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ค่าเฉลี่ยจากแบบประเมินพฤติกรรมความรู้เท่าทันสื่อหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุมาลี เชื้อชัย (2561 : 65) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัลแก่นิสิต ในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา ซึ่งผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ MIDL สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำนวนผู้เรียนที่มีพฤติกรรม MIDL ในระดับสูงเพิ่มจากก่อนเรียนร้อยละ 43.33

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการจัดการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นควรนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในระดับอื่นๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอาชีวศึกษา หรือการจัดการจัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวก็มีปัญหาด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ แต่ควรปรับรูปแบบกิจกรรมในหลักสูตรให้สอดคล้อง เหมาะสมกับศักยภาพการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายในระดับอื่นๆ

1.2 การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการจัดการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากการให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สามารถเรียนรู้ถึงกลวิธีในการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้นควรมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ เช่น การใช้เทคโนโลยีโลกเสมือนผสานโลกแห่งความจริง (Augmented Reality หรือ AR) เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง (Virtual

Reality หรือ VR) เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมควบคู่กับการใช้หลักสูตรที่สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาครูให้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ เป็นนโยบายระดับชาติและจัดสรรงบประมาณการพัฒนาไปยังระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีการพัฒนาศึกษานิเทศก์ให้สามารถดำเนินบทบาทโค้ชและพี่เลี้ยงทางวิชาการ เพื่อพัฒนาครูให้สามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจะตอบโจทย์นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อสร้างการรู้เท่าทันสื่อให้แก่เด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับจัดให้เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียนในเขตพื้นที่ของตน ศึกษานิเทศก์มีเวลาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง ทั้งนี้แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของครูควรใช้ระบบเครือข่ายทางวิชาการที่มีระบบและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ผ่านหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญ ใช้งบประมาณสนับสนุน และเสนอผลความต้องการของครูจนนำไปสู่การขยายผลสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการศึกษาระดับอื่นๆ เพื่อช่วยให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่โรงเรียนอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

3.1 การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นการนำหลักสูตรไปใช้ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ โดยเน้นการจัดกิจกรรมตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 รู้เท่าทันถึงความจริงของผู้ผลิต หน่วยที่ 2 รู้เท่าทันกลวิธีต่างๆ ของสื่อที่ใช้ ทำให้จดจำและเข้าใจตามที่สื่อต้องการ หน่วยที่ 3 รู้เท่าทันการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ต่างกัน ทำให้อ่านสื่อขาดและรู้ทันมากยิ่งขึ้น หน่วยที่ 4 รู้เท่าทันว่ามีค่านิยมและทัศนคติแฝงมากับสื่อด้วย และหน่วยที่ 5 รู้เท่าทันเจตนาของสื่อคือผลประโยชน์และอำนาจ

3.2 การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเทคนิคกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นควรนำผลการวิจัยการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ มาพิจารณาว่าในองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ในข้อใดยังไม่น่าพอใจหรือต้องดูแลอย่างใกล้ชิด หรือองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ใดที่น่าพอใจแต่ต้องการ

ส่งเสริมให้ดีขึ้นจนถึงระดับยอดเยี่ยม มาทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาแต่ละองค์ประกอบและพฤติกรรม
บ่งชี้เฉพาะด้าน

เอกสารอ้างอิง

- ชาติชาย ม่วงปฐุม. (2557). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชาการพัฒนาหลักสูตร*. อุตรธานี: คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่
14). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุริยวิทยาสาน.
- ปกรณ์ ประจัญบาน และอนุชา กอนพวง. (2559). *การวิจัยและพัฒนาแบบวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการรู้เท่า
ทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปัทมिता รอดประพันธ์. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรยาวขนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 18 (4), 156-170.
- พัชรภา เอื้ออมรวิช. (2561). *การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์*. *สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(สทส.)*, 24 (ฉบับพิเศษ), 22-30.
- สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน. (2561). *ตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลระดับบุคคลเพื่อส่งเสริมความเป็น
พลเมืองประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน.
- สุมาลี เชื้อชัย. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัลแก่นิสิตในรายวิชา
เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา*. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 10 (2), 65-79.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2558). *การวัดผลและประเมินผลการศึกษาแนวใหม่*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อารยา องค์เยี่ยม และพงศ์ธรา วิจิตเวชไพศาล. (2561). *การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย*. *วิสัยทัศน์*. 44 (1),
36-42.
- อุษณี กังวารจิตต์. (2559). *การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน*. *The National Defence College of
Thailand Journal*. 58 (3), 79-92.
- Best, J.W. (1970). *Research In Education*. (2nd ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Center for Media Literacy, (2008). *Literacy for the 21st century: An overview & orientation guide to
media literacy education*. (2nd ed.). Malibu, CA: Center for Media Literacy.
- Devries, R. (2008). Study compares teachers and classroom atmospheres. *The Constructivist*, 6
(Spring), 925-927.
- Reddy, P., Chaudhary, K., and Sharma, B. (2021). *Predicting Media Literacy Level of Secondary
School Students in Fiji*. Fiji National University.